

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла
Бойчука

Факультет декоративно-прикладного мистецтва
(назва факультету)

Кафедра мистецтвознавства і мистецької освіти
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
діяльності

(підпис)

І.В. Петрова
(ініціали, прізвище)

«12» вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 11 Термінологія мистецтвознавства
(шифр і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
(перший (бакалаврський)/другий (магістерський))
галузь знань 02 Культура і мистецтво
(шифр і назва)
освітня програма Мистецтвознавство
(назва)
спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
(шифр і назва)
тип дисципліни обов'язкова
(обов'язкова/за вибором)
мова викладання українська
(українська/англійська)

ПОГОДЖЕНО

Керівник групи забезпечення освітньо-
професійної програми (для акредитованих ОПП та
акредитованих спеціальностей)

АБО

Керівник проєктної групи (для ліцензованих ОПП
та ОПП, набір на які здійснюється вперше)

(підпис, ініціали, прізвище)

Ольга СОСІК

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання кафедри
Мистецтвознавства і мистецької освіти
(назва кафедри)

27.08.2024 № 1

Завідувач кафедри

(підпис, ініціали, прізвище)

Гончар К.Р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Термінологія мистецтвознавства» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. КДАДПМД ім. М. Бойчука. 2024. 15 с.

Розробник(и): Кулівник М. О., старший викладач кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти КДАДПМД ім. М. Бойчука

Робочу програму перевірено

Декан факультету _____

(підпис)

Дяченко А. В.

(ініціали, прізвище)

28.08.2024

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні науково-методичної ради факультету _____
(назва факультету)

Протокол засідання НМР факультету 28.08.2024 №_1

Голова НМР факультету _____

(підпис)

Петрук Р. І.

(ініціали, прізвище)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна
Модулів – 1	Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» ОПП Мистецтвознавство	Рік підготовки:
Змістових модулів – 1		1-й
Електронна адреса https://kdidpamid.edu.ua/academy/robochi-programy-navchalnyh-dyscyplin-ta-inshi-navchalno-metodychni-materialy-kafedry-mystecztvoznavstva-i-mysteczkoji-osvity/		Семестр
Загальна кількість годин – 90		1
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: Аудиторних – 3 Самостійної роботи – 3	Освітній ступінь (освітньо-кваліфікаційний рівень): «Бакалавр» (освітній рівень перший)	30 год.
		Практичні, семінарські
		Практ. -5, семін. -10
		Самостійна робота
		45 год.
		Вид контролю: поточний підсумковий
		Форма контролю: диф. залік

1. Мета та заплановані результати навчання

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни – формування у здобувачів здатності свідомо й коректно застосовувати понятійно-категоріальний апарат мистецтвознавства у процесі аналізу, інтерпретації та опису художніх творів. Дисципліна спрямована на засвоєння ключових мистецтвознавчих термінів, розуміння їх історичної еволюції, смислового наповнення та функції в науковому дискурсі. Здобувачі опановують методи побудови наукових дефініцій, здобувають навички критичного мислення, уміння розпізнавати та класифікувати художні явища, здійснювати аргументований мистецтвознавчий аналіз та вести професійну комунікацію в галузі.

2.2. Заплановані результати навчання модуля навчальної дисципліни

Внаслідок вивчення модуля навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі **компетентності**:

загальні:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальні (фахові, предметні):

СК 2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.

СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

програмні результати навчання:

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН 9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

ПРН 10. Володіти основами наукового дослідження (робота з бібліографією, реферування, рецензування, приладові та мікрохімічні дослідження).

ПРН 15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

3. Передумови вивчення дисципліни

№ з/п	Навчальні дисципліни, вивчені раніше	Супутні і наступні навчальні дисципліни
1		Філософія мистецтва
2		Вступ до мистецтвознавства

3		Методологія мистецтвознавства
4		Історія мистецтва. Теорія мистецтва та аналіз творів
5		Художня критика, артжурналістика
6		Артменеджмент
7		Музеєзнавство. Атрибуція творів
8		Історія українського мистецтва. Концепції. Переодизація.
9		Сучасне експериментальне мистецтво: історіко-теоретичний дискурс
10		Основи виставково-експозиційної діяльності
11		Реставрація та експертиза творів
12		Виробнича практика (мистецтвознавча)
13		Практика пошуково-дослідна
14		Виробнича практика (музейна)
15		Переддипломна практика
16		Сакральне мистецтво. Основи іконографії

4.Очікувані результати навчання

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі **результати навчання**:

Знати:

- основні категорії та терміни мистецтвознавства (образ, стиль, форма, композиція, іконографія, символ, наратив, інтерпретація тощо);
- принципи формування наукових дефініцій та відмінність між терміном, поняттям і категорією;
- історичну еволюцію мистецтвознавчого апарату від античної естетики до сучасної гуманітарної теорії;
- підходи і школи мистецтвознавчого аналізу (іконографічний, формальний, структурно-семіотичний, герменевтичний, контекстуальний);
- роль матеріалу, стилю та композиції у конструюванні художнього змісту;
- основні принципи професійного опису та атрибуції мистецького твору.

Вміти:

- коректно вживати термінологію у письмовому та усному мистецтвознавчому викладі;
- здійснювати структурований мистецтвознавчий аналіз твору (образ → композиція → матеріал → контекст → інтерпретація);
- проводити іконографічне та іконологічне тлумачення зображення;
- виявляти та інтерпретувати знаки, символи, алегорії та наративні структури;

- аргументовано обґрунтовувати власну інтерпретацію твору мистецтва з урахуванням історичного та культурного контексту;
- користуватися професійною мистецтвознавчою термінологією у наукових текстах, презентаціях, музейних описах та наукових дискусіях.

5. Програма навчальної дисципліни

5.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва модулів і тем	години				
	усь го	лек	прак т	сем .	срс
Тема 1. Термінологічна еволюція мистецтвознавства	4	2			2
Тема 2. Поняття «художня мова» та її елементи	8	2		2	4
Тема 3. Категорії репрезентації і вираження у мистецтві	8	2		2	4
Тема 4. Іконографія та іконологія	14	4	2		8
Тема 5. Знак, символ, алегорія і міф у мистецтвознавчому аналізі	10	4	2		4
Тема 6. Категорії композиції (форма, структура, організація простору)	10	4			6
Тема 7. Поняття стилю (формальні та культурно-історичні параметри)	8	2		2	4
Тема 8. Поняття простору і часу в мистецтві	6	2		2	2
Тема 9. Інтерпретація та герменевтика мистецького твору	12	4		2	6
Тема 10. Структура та методика мистецтвознавчого аналізу	10	4	1		5
Усього годин	90	30	5	10	45

5.2. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми, її анотація	Кількість годин
		ДФН
Модуль 1.		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.		
1	Тема 1. Термінологічна еволюція мистецтвознавства Як слова, якими описують мистецтво, формують бачення мистецтва. Історичні «зміни категоріальної	2

	бази» від античної «міметики» до феноменології сприйняття та постструктуралістської «візуальності». Проблема термінологічної точності [1], [4], [5], [6].	
2.	Тема 2. Поняття «художня мова» та її елементи Мова мистецтва як система візуальних знаків. Поняття лінії, плями, світлотіні, фактури, масштабу, ритму і простору як «лексики» художнього висловлювання. Співвідношення художньої мови та стилю. Мова як інструмент смислоутворення. [11], [10], [12], [9].	2
3.	Тема 3. Категорії репрезентації і вираження у мистецтві Аналіз двох фундаментальних моделей мистецького зображення: репрезентація (відтворення світу) і вираження (конструювання внутрішнього стану чи ідеї). Історичні інтерпретації: мімесис (Арістотель), експресія (Кроуч), конструктивне мислення (Кандінський). Їх застосування в аналізі твору. [1], [2], [7], [3].	2
4.	Тема 4. Іконографія та іконологія Поняття іконографічного аналізу та його рівні. Іконологія як тлумачення «глибинного змісту» (за Ервіном Панофським). Роль символів, алюзій та культурних кодів у розумінні зображення. [1], [2].	4
5.	Тема 5. Знак, символ, алегорія і міф у мистецтвознавчому аналізі Визначення різних рівнів знаковості в мистецтві. Відмінність між знаком як індексом, символом як носієм багатозначної семантики та алегорією як сюжетною формою символу. Поняття міфу як універсальної моделі формування образів. Практичні приклади з ікони, бароко та модернізму. [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13].	4
6.	Тема 6. Категорії композиції (форма, структура, організація простору) Композиція як поняття, що поєднує логіку побудови форми та смислової ієрархії твору. Вивчення таких категорій, як центр, рівновага, ритм, домінанта, пропорція, відкритий/закритий простір. Семантика композиційних рішень. [7], [3], [2].	4
7.	Тема 7. Поняття стилю (формальні та культурно-історичні параметри)	2

	Стиль як категорія періодизації і як прояв художнього мислення. Стиль vs. манера vs. школа. Стиль як інструмент атрибуції. Проблема стилевого синтезу у XX–XXI ст. [5], [6].	
8.	Тема 8. Поняття простору і часу в мистецтві Простір як художня конструкція (лінійна перспектива, плоска ікона, кубістичний багатоплановий простір). Час у мистецтві від наративних циклів до перформативних практик. [3], [5], [8].	2
9.	Тема 9. Інтерпретація та герменевтика мистецького твору Герменевтичні підходи до розуміння творів мистецтва. Поняття «бачення» і «прочитання». Роль контексту, культурної пам'яті й особистого досвіду глядача. [3], [4], [7].	4
10.	Тема 10. Структура та методика мистецтвознавчого аналізу Покроковий алгоритм аналізу твору: зміст, іконографія, стиль, композиція, матеріал, контекст. Порівняльний аналіз як метод атрибуції та музейного опису. [1], [2], [7].	4
Усього годин		30

5.3. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		ДФН
1.	Тема 4. Іконографія та іконологія - Провести іконографічний аналіз однієї ікони або релігійної сцени (визначити сюжет, тип, атрибути). - Визначити можливий «глибинний підтекст» (ідеологічний, богословський, соціальний).	2
2.	Тема 5. Знак, символ, алегорія і міф у мистецтвознавчому аналізі 1. Аналіз художнього твору за рівнями знаковості: Обрати 1 твір (ікона, фреска, бароковий живопис, або модерністський твір). Визначити:	2

	- які знаки присутні, - які символи, - чи є алегоричний сюжет, - які міфологічні смислові структури задіяні. 2. Коротка усна презентація (3–4 хв) Пояснити, як символ у вибраному творі формує образ і ідею твору.	
3.	Тема 10. Структура та методика мистецтвознавчого аналізу - Обрати один твір і здійснити повний структурований аналіз (образ – композиція – стиль – матеріал – контекст). - Підготувати усну презентацію (5–7 хв).	1
Усього годин		5

5.4. Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		ДФН
1.	Тема 2. Поняття «художня мова» та її елементи Розглядаються структурні елементи художньої мови (форма, образ, знак, символ, метафора, композиція, ритм, колір, матеріал), а також їх функціонування в різних видах і жанрах мистецтва. Семінар спрямований на формування навичок коректного термінологічного опису художніх явищ і творів.	2
2.	Тема 3. Категорії репрезентації і вираження у мистецтві Семінар присвячений осмисленню категорій репрезентації та вираження як ключових понять теорії мистецтва (філософські, естетичні та мистецтвознавчі інтерпретації).	2
3.	Тема 7. Поняття стилю (формальні та культурно-історичні параметри) Розглядаються формальні, іконографічні та культурно-історичні параметри стилю, співвідношення індивідуального та епохального стилю. Обговорюються проблеми стилістичної	2

	класифікації та термінологічної точності у визначенні художніх напрямів і течій. Семінар формує навички аргументованого використання стильової термінології в науковому аналізі мистецьких явищ.	
4.	Тема 8. Поняття простору і часу в мистецтві Семінар спрямований на вивчення категорій простору і часу як базових понять мистецької мови. Розглядаються різні моделі художнього простору та часу в образотворчому мистецтві, архітектурі, дизайні та медіамистецтві. Аналізуються терміни, що описують просторово-часові структури (перспектива, масштаб, ритм, наративність, симультанність, хронологія).	2
5.	Тема 9. Інтерпретація та герменевтика мистецького твору Семінар присвячено поняттям інтерпретації та герменевтики в контексті мистецтвознавчого аналізу. Розглядаються основні підходи до тлумачення мистецького твору, межі та можливості інтерпретації, співвідношення авторського задуму й читачього/глядацького прочитання. Обговорюється термінологія герменевтичних стратегій та методів аналізу. Семінар формує навички критичного мислення й коректного використання інтерпретаційних понять у науковому дискурсі.	2
Усього годин		10

5.5. Самостійна робота

№ з/п	Найменування робіт (теми)	Кількість годин	Вид контролю
1	Тема 1. Термінологічна еволюція мистецтвознавства	2	поточний
2	Тема 2. Поняття «художня мова» та її елементи	4	поточний
3	Тема 3. Категорії репрезентації і вираження у мистецтві	4	поточний
4	Тема 4. Іконографія та іконологія	8	поточний

5	Тема 5. Знак, символ, алегорія і міф у мистецтвознавчому аналізі	4	поточний
6	Тема 6. Категорії композиції (форма, структура, організація простору)	6	поточний
7	Тема 7. Поняття стилю (формальні та культурно-історичні параметри)	4	поточний
8	Тема 8. Поняття простору і часу в мистецтві	2	поточний
9	Тема 9. Інтерпретація та герменевтика мистецького твору	6	поточний
10	Тема 10. Структура та методика мистецтвознавчого аналізу	5	поточний
Усього годин		45	Диф.залік

6. Засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, пояснення, розповідь, бесіда.
- Наочні: ілюстрація, демонстрація, презентація.

За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, репродуктивно-варіативні, пошукові, творчі, проблемно-пошукові, інтегративні.

За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з ілюстративним матеріалом.

2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).
- Добір додаткового теоретичного та ілюстративного матеріалу.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи діагностики:

методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування; реферативно-дослідницька курсова робота.

Методи творчо-пошукового контролю: творчо-пошукове тестування; аналіз варіативності пошукових ескізів; аналіз образно-емоційної складової проектної графіки.

методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

7.Форми поточного та підсумкового контролю

Форми контролю	Максимальна кількість балів
Усна доповідь, доповнення (робота в аудиторії)	5 x 4 бали = 20 балів
Перевірка виконання практичних завдань	5 x 7 бали = 35 балів
Контрольна робота	2 x 10 балів = 20 балів
Підготовка презентації	10 балів
Представлення результатів науково-дослідних робіт на студентських конкурсах, конференціях, олімпіадах тощо	бонусні бали (до 15 балів)
Всього	100

8. Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти

Практична робота оцінюється за критеріями:

- якість виконання навчально-практичних робіт (дотримання технологічної послідовності, охайність в роботі);
- продуктивність праці у процесі виконання практичних завдань;
- культура праці у процесі навчання;
- технологічна дисципліна;
- здатність і бажання вносити в процес навчання нове, оригінальне.

Самостійна робота оцінюється за критеріями:

- вміння студентів орієнтуватися в інформаційних потоках;
- працювати з ілюстративними та теоретичними джерелами;
- підбирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань;
- уміння самостійно обирати способи і засоби виконання роботи;
- здатність самостійно приймати раціональні рішення і нести за них відповідальність;
- якість і повнота виконаної роботи;
- здатність до раціоналізаторства і винахідництва;
- дотримання технологічного процесу при виконанні практичних завдань;
- здійснення ефективного самоконтролю і саморегулювання в навчальній діяльності.

8. 1 Розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів за 100-бальною шкалою (1-й семестр)	
Поточний контроль (ПК)	
Форми поточного контролю змістових модулів	Максимальні бали за виконанні завдання
Тема 2. Поняття «художня мова» та її елементи	5
Тема 3. Категорії репрезентації і вираження у мистецтві	5
Тема 4. Іконографія та іконологія	20
Тема 5. Знак, символ, алегорія і міф у мистецтвознавчому аналізі	20
Тема 7. Поняття стилю (формальні та культурно-історичні параметри)	10
Тема 8. Поняття простору і часу в мистецтві	10
Тема 9. Інтерпретація та герменевтика мистецького твору	10
Тема 10. Структура та методика мистецтвознавчого аналізу	20
Разом за дисципліну	100

8.2 Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним	не зараховано з обов’язковим

		вивченням дисципліни	повторним вивченням дисципліни
--	--	-------------------------	-----------------------------------

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Термінологія мистецтвознавства» для здобувачів вищої освіти за першим освітнім ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем «Бакалавр») за спеціальністю В4 «Образотворче мистецтво, та реставрація» КДАДПМД ім. М. Бойчука. 2025. 15 с.
2. Слайди, презентації.
3. Проектор.
4. Демонстраційний дидактичний матеріал.
5. Ілюстративний матеріал, альбоми, каталоги, відео про роботу професійних художників.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Panofsky E. *Studies In Iconology: Humanistic Themes In The Art Of The Renaissance*. New York: Harper & Row, 1962. URL: <https://archive.org/details/studiesiniconolo00pano>
2. Panofsky, E. *Iconography and Iconology; An introduction to the study of Renaissance art*. URL: <https://www.scribd.com/document/788157208/Panofsky>
3. Вежбовська Л. Експериментально-дослідна робота Казимира Малевича в галузі художньої культури. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. №20, 2019. с. 228–237.
4. Тимошенко Н. Проблематика мистецтвознавчої термінології. *Народознавчі зошити*. № 1 (157), 2021. с. 111–118. URL: https://nz.lviv.ua/archiv/2021-1/13.pdf?utm_source=chatgpt.com
5. Filipova, S.. Notes on Art History Styles and the Related Terminology. *Atiner conference presentation series no: Art2022-0243*. 2022. URL: https://www.academia.edu/86363278/Notes_on_Art_History_Styles_and_the_Related_Terminology_2022?utm_source=chatgpt.com
6. Keywords in art history glossary. URL: https://forarthistory.org.uk/keywords/?utm_source=chatgpt.com
7. Іващенко В. Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої термінології): Монографія. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2006. 328 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Ivaschenko_Viktoriiia_Liudvigivna/Kontseptualna_reprezentatsiia_frahmentiv_znannia_v_naukovo-mystetskii_kartyni_svitu.pdf?utm_source=chatgpt.com
8. Courtney J. 31 Art Terms to Know for Describing (Your) Art. URL: https://www.artistsnetwork.com/art-history/art-history-glossary/?utm_source=chatgpt.com

9. Sebeok T. A. *Signs: An Introduction to Semiotics*. University of Toronto Press, 2001. p. 216.
10. Варивончик А., Бондар І., Кулик А. Мистецтвознавчі та кулпурологічні аспекти знаків і символів в образотворчому мистецтві. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2021. № 3. С. 108–114
11. Дем'янова Н. Символіка образів в українському живописі (на прикладі теоморфних, антропоморфних і зооморфних зображень). *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки*. 2014. № 27. С. 153–156
12. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ: Довіра, 2006. 354 с.
13. Мазур Б. *Християнські образи у творах сучасного образотворчого мистецтва*. Культура і сучасність: альманах. Київ: Ідея принт, 2020. С. 134–138

Л И С Т
узгодження робочої навчальної програми
з дисципліни _____
 (назва навчальної дисципліни)

складеної відповідно до освітньо-професійної програми підготовки _бакалаврів за
 напрямом/спеціальністю _____.

розробленої
 старшим викладачем кафедри _____.

	Прізвище, ім'я, по батькові завідувача	Підпис	Дата та № протоколу засідання кафедри
Кафедра, за якою закріплена дисципліна – <u>Мистецтвознавства і мистецької освіти</u> (назва кафедри)			
Випускова кафедра – <u>Мистецтвознавства і мистецької освіти</u> (назва кафедри)			

13. Зміни та доповнення до робочої програми навчальної дисципліни

№ з/п	Зміст внесених змін (доповнень)	Дата та номер протоколу засідання кафедри	Примітки